

L U D
ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA
LUDOZNAWCZEGO

ORGANE DE LA SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE

ZAŁOŻONY W ROKU 1895

OGÓLNEGO ZBIORU TOM XLIV

ZA ROK 1957

PTL
WROCLAW

POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE
WROCLAW 1959

KOMITET REDAKCYJNY

K. ZAWISTOWICZ-ADAMSKA, J. GAJEK, A. KUTRZEB-
POJNAROWA, J. MATUSZEWSKI, K. MOSZYŃSKI
M. ZNAMIEROWSKA-PRÜFFEROWA, R. REINFUSS,
T. SEWERYN, T. SZCZURKIEWICZ

REDAKTOR
JÓZEF GAJEK



POLSKIE TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE — WROCŁAW 1959

Nakład 1819 egz. Obj. ark. 43,25. Oddano do składania 15. VIII. 1958. Podpisano do
druku 17. I. 1959. Druk ukończono w kwietniu 1959. Papier ilust. kl. V. 70 gr. 61 x 86.
Zam. 863 L-11 0133 Cena 85.—

SPIS RZECZY

I. Rozprawy

Jan Czekanowski, Balticum a Skandynawia	7
Wacław Petsch, Powiśle i zagadnienie Prus Wschodnich na Kon- ferencji pokojowej w Paryżu w 1919 r.	47
Herbert Wilczewski, Z problematyki etnografii wybrzeży Bał- tyku	56
Ryszard Gansiniec, Eucharystia w wierzeniach i prakty- kach ludu	75
Marian Gotkiewicz, Walki religijne w pieśniach i podaniach Spisza i Orawy	118
Wojciech Hejnosz, Etnografia, a prawo	130
Wincenty Styś, Motywy ekonomiczne kojarzenia się małżeństw chłopskich	137
Józef Gajek, Zadania i metody Polskiego Atlasu Etnograficznego	153

II. Sprawozdania i recenzje

SOWIETSKAJA ETNOGRAFIJA A. N. ZSRR, Moskwa 1955, z. 1—4, (Anastazja Kojdecka)	205
HISTORYCZNO-ETNOGRAFICZNY ATLAS AZJI ŚRODKOWEJ (Bolesław Garyga)	238
D. Stranska, Historycko-narodopisny Atlas Československa, Praha 1956 (Krzysztof Kwaśniewski)	250
Kazimierz Strzała, Folklorystyka radziecka na nowych drogach	253
I. C. Chitimija, Zagadnienie klasyfikacji i określenie literatury ludowej w prozie	266
Jiří Damborsky, Stan badań folklorystycznych w Czechosłowacji	267
BANICKA DĚJINA ŽAKAROVCE, SAV, Bratislava 1956 (Tadeusz Delimat)	274
Marian Gotkiewicz, Ostatnia praca A. Kavuljaka o Orawie	281
ANTHROPOS, Fryburg 1954, tom 49 (Tadeusz Wróblewski)	298
L'ETHNOGRAPHIE, Paryż 1952—1953, nr 47, 48 (Tadeusz Wróblewski)	325
E. Burgstaller, Das Fragewerk zu den volkskundlichen Karten (Krzysztof Kwaśniewski)	336

A. Fiedler, R. Weinhold, Das schöne Fachwerkhäus Süd-Thüringens (<i>Maria Trawińska</i>)	338
Sebastian Flizak, Sidziniarki	340
Walerian Sobisiak, O budownictwie wiejskim w Wielkopolsce w XVII i XVIII w. (na marginesie recenzji)	343
Jan Meškank, Serbskie narodne drasty. Drasty Katolskich Serbów, Budyšin, 1957. (<i>Adam Glapa</i>)	348

III. Muzea

Maria Znamierowska-Prüfferowa, Muzea i działy etnograficzne w Polsce (Aktualne potrzeby i zarys stanu obecnego)	351
Tadeusz Seweryn, Metody ekspozycji i struktura ideologiczna muzeum etnograficznego	391
Adam Wrzosek, Przedwojenne Muzeum Kaszubskie w Dębku	453
Krystyna Mierzejewska, Muzeum w Płocku	477
Wanda Jostowa, Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej na Orawie	479

IV. Kronika

Profesor Bożena Stelmachowska (<i>Ryszard Kukier</i>)	481
Etnografia i nauki pomocnicze historii w pierwszej poł. XX w. (<i>Józef Mitkowski, Anna Kutrzeba-Pojnarowa</i>)	488
Profesor Feliks Przyjemski (<i>Irena Nizińska</i>)	495
Inżynier Kazimierz M. Osiński (<i>Krzysztof Wolski</i>)	498
Badania nad kulturą Podhala w latach 1951—1956 (<i>Irena Nizińska</i>)	500
Protokół z XXXI Walnego Zgromadzenia i Konferencji Podhalańskiej PTL (<i>Zofia Staszczakówna</i>)	512
Statut Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego	527

V. Bibliografia

Bolesław Gawin, Bibliografia etnografii za rok 1955	541
---	-----

VI. Różne

Streszczenia w jęz. niem. ang. i ros.	599
Spis rycin	
Józef Gajek, Kwestionariusz do budownictwa chłopskiego	
Dodatek do XLIV t. Ludu	

JAN CZEKANOWSKI

BALTICUM A SKANDYNAWIA

Z dziejów badań. — Wyniki badań Zofii Ehrhardt. — Ekspedycja Bałtycka. — Materiał liczbowy i jego analityczne ujęcie. — Analiza wyników prac dawniejszych. — Bałtowie i południowi Finowie nadbałtyccy. — Wyniki ogólne.

Ogłoszenie tej antropologicznej pracy w organie Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego uzasadnia nie tylko to, że jest ona w znacznej mierze kontynuacją pracy N. N. Czeboksarowa (1954), ogłoszonej w publikacji „Trudy Instytutu Etnografii im. N. N. Miłkucho-Makłaja”. Bardziej istotne jest to, że stawia ona sobie za zadanie wyjaśnienie stosunków etnogenetycznych obszaru nadbałtyckiego w oparciu o syntetyczne ujęcie stosunków antropologicznych.

Z DZIEJÓW BADAŃ

Badania antropologiczne ludności obszaru nadbałtyckiego rozpoczęto równocześnie z badaniami zainicjowanymi przez Komisję Antropologiczną Krakowskiej Akademii Umiejętności. Był to okres wielkiego zainteresowania zagadnieniami antropologii w Europie, łączący się z działalnością Pawła Broca'i we Francji, Rudolfa Virchowa w Niemczech, Anatola Bogdanowa w Rosji i Izydora Kopernickiego oraz Józefa Majera w Polsce.

W okresie przedwojennym badań antropologicznych obszaru nadbałtyckiego nie prowadzono z takim rozmachem jak w Polsce, jakkolwiek posiadały one poważny punkt oparcia w katedrze anatomii uniwersytetu dorpackiego, zwłaszcza w tym okresie, gdy profesorem tego przedmiotu był wielce zasłużony Ludwik Stieda, późniejszy profesor anatomii w Królewcu. Praca eksploacyjna ześrodkowywała się na ogłaszaniu dysertacji inauguracyjnych, pisanych przez kandydatów, ubiegających się o stopień